

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSP.WPP.0640.132.2025

Warszawa, 13 lutego 2026 r.

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

przekazuję przyjęte przez Radę Ministrów stanowisko wobec poselskiego projektu ustawy

**- o zmianie ustawy - Kodeks postępowania
cywilnego i niektórych innych ustaw (druk nr
1892).**

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Sprawiedliwości do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

Z poważaniem

Donald Tusk

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Stanowisko Rządu
wobec poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania
cywilnego i niektórych innych ustaw (druk nr 1892)

I. Opis projektu

Jak wynika z uzasadnienia, celem poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego i niektórych innych ustaw (druk nr 1892), zwanego dalej „projektem ustawy”, są zmiany w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 1568, z późn. zm.) oraz ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1095, z późn. zm.) mające na celu zapewnienie przestrzegania zasady dobra dziecka podczas procedury odbierania małoletnich dzieci oraz zwiększenie transparentności procedury przymusowego odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką – przy zapewnieniu poszanowania praw wszystkich zaangażowanych stron. W związku z tym proponuje się doprecyzowanie przesłanek zmiany postanowienia przez sąd opiekuńczy na gruncie art. 577 k.p.c. oraz wskazuje się na konieczność skutecznego rejestrowania odbioru dziecka za pomocą zapisu obrazu i dźwięku, zachowywania tych materiałów oraz obowiązkowy udział psychologa w procedurze przymusowego odbioru.

Projekt ustawy zawiera następujące zmiany:

- 1) dodanie w obowiązującym art. 598⁵ § 1 k.p.c. odesłania do artykułu 577 k.p.c. w taki sposób, aby sąd opiekuńczy mógł zmienić wydane postanowienie nawet prawomocne, jeżeli wymaga tego dobro osoby, której postępowanie dotyczy;
- 2) wprowadzenie w art. 598⁶ k.p.c. obowiązku sporządzania szczegółowego protokołu odbioru dziecka, zawierającego informacje o postanowieniu sądu, przebiegu czynności, uczestnikach, ich oświadczeniach oraz okolicznościach, takich jak te określone w art. 598¹² k.p.c. Wprowadzenie ww. zmian ma w zamyśle projektodawcy doprowadzić do przejrzystości działań kuratora;
- 3) wprowadzenie w art. 598⁹ k.p.c. obowiązkowego udziału psychologa przy czynności przymusowego odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką;

- 4) nowelizację art. 11 ustawy z 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych poprzez dodanie do art. 11 pkt 6 oraz dodanie art. 11¹ w zakresie obowiązku rejestrowania obrazu i dźwięku przez kuratora podczas przymusowego odbioru osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką oraz określenia zasad przechowywania, odtwarzania i kopiowania tych zapisów przez Ministra Sprawiedliwości.

II. Ocena projektowanych zmian

- 1) Odnosząc się do propozycji zmiany polegającej na dodaniu w obowiązującym art. 598⁵ § 1 k.p.c. odesłania do artykułu 577 k.p.c. w taki sposób, aby sąd opiekuńczy mógł zmienić wydane postanowienie nawet prawomocne, jeżeli wymaga tego dobro osoby, której postępowanie dotyczy, należy wskazać, iż zaproponowana zmiana nie wydaje się potrzebna. Aktualnie obowiązująca treść całego artykułu wyłącza stosowanie art. 577 k.p.c. jedynie w zakresie § 2 tego przepisu, tj. w sprawach w przedmiocie wydania postanowienia o odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką w sprawie prowadzonej na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. – zgodnie z obowiązującym art. 598⁵ § 5 k.p.c., na mocy którego w sprawach, o których mowa w § 2, przepisu art. 577 nie stosuje się. Takie odrębne uregulowanie jest uzasadnione specyficznym charakterem postępowania w sprawie prowadzonej na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. Stosowanie przepisu art. 577 k.p.c. w tych postępowaniach byłoby niezasadne i niezgodne z celami konwencji haskiej z 1980 r. Należy też uwzględnić, że po wydaniu prawomocnego orzeczenia w praktyce wyłączona będzie w tych sprawach jurysdykcja polskiego sądu, co wyklucza ponowne rozpoznanie tej samej sprawy. Zatem należy uznać, że cel, jakiemu miałyby służyć projektowana regulacja, tj. wprowadzenie możliwości zmiany wydanego postanowienia o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką (z wyłączeniem spraw objętych konwencją haską), realizują już obecnie obowiązujące przepisy.
- 2) Odnosząc się do propozycji nowelizacji art. 598⁶ k.p.c. w zakresie obowiązku sporządzania szczegółowego protokołu odbioru, zawierającego informacje o postanowieniu sądu, przebiegu czynności, uczestnikach, ich oświadczeniach oraz okolicznościach, takich jak te określone w art. 598¹² k.p.c., należy wskazać, iż jego wprowadzenie ma w zamyśle projektodawcy doprowadzić do przejrzystości działań

kuratora. Protokół, podpisany przez wszystkie osoby uczestniczące w czynności – w ocenie projektodawcy – ma stanowić formalny dokument umożliwiający weryfikację prawidłowości przeprowadzonej procedury. Dołączenie zapisu obrazu i dźwięku jako załącznika do protokołu ma dodatkowo wzmacniać dowodowy charakter tych działań, zapewniając możliwość późniejszej kontroli i oceny zgodności z prawem. Należy jednak wskazać, że aktualnie z przebiegu czynności przymusowego odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką sporządza się notatkę. Dokument taki należy uznać za wystarczający do weryfikacji prawidłowości przeprowadzonej czynności, ponieważ zawiera wszystkie istotne okoliczności. Zaproponowana zmiana regulacji w taki sposób, aby miejsce notatki zastąpił protokół, nie wydaje się być zasadna. Również w uzasadnieniu do projektu nie wskazano, z jakiego powodu uznano, że notatka nie jest wystarczająca i dlaczego protokół stanowi lepsze rozwiązanie. Co więcej, konieczność zlecenia przez sąd przymusowego odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką wynika z faktu, że zobowiązany do wydania takiej osoby nie chce tego uczynić. Nie jest zatem jasne, na jakiej podstawie projektodawcy przyjęli, że zobowiązany do wydania dziecka będzie chciał taki protokół podpisać. Projektowane przepisy nie regulują również sytuacji odmowy przez zobowiązanego bądź inne osoby uczestniczące w czynności podpisania protokołu. W opracowanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości – we współpracy z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwem Edukacji Narodowej, Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Krajową Radą Kuratorów oraz Komendą Główną Policji i Polskim Towarzystwem Psychologicznym – wzorze bezpiecznej procedury zawarto również wzór notatki, w celu ujednolicenia praktyki. Kurator sądowy, realizując orzeczenie sądu o przymusowym odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, nie może oczekiwać, że osoba zobowiązana do wydania dziecka, uczestnicząca w tej czynności, będzie z nim współpracować. Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że czynność przymusowego odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką powinna trwać jak najkrócej (z uwagi na dobro tej osoby), natomiast zobowiązanie kuratora sądowego do zebrania podpisów pod protokołem czynność tę może znacznie wydłużyć, w szczególności jeżeli zobowiązany do wydania takiej osoby będzie się uchylał od podpisania protokołu. Projektodawca nie zdefiniował także „osób uczestniczących w czynnościach”,

co pozostawia wątpliwości, czy do osób tych należy zaliczyć funkcjonariuszy służb, a nawet osobę dziecka będącą podmiotem ww. czynności.

- 3) Odnosząc się do propozycji nowelizacji art. 598⁹ k.p.c., która wprowadza obowiązkowy udział psychologa w czynności przymusowego odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, należy wskazać, iż zamiar projektodawcy może być w tym zakresie ogólnie oceniony jako pozytywny. Jednakże nie jest jasne, jaki miałby być cel obecności psychologa np. w sytuacji odbioru dziecka w wieku niemowlęcym. Projektodawca nie definiuje, jaka instytucja winna zapewnić obligatoryjną obecność psychologa ani nie określa sposobu, trybu i finansowania jego czynności. Załączony do projektu ustawy dokument pn. „Deklarowane Skutki Regulacji (DSR)” nie zawierają żadnych informacji o kosztach związanych z obligatoryjnym obowiązkiem obecności psychologa podczas wykonywania czynności odbioru. Nadto, zgodnie z art. 598¹² § 1 zd. 2 k.p.c., w razie potrzeby kurator sądowy może zażądać pomocy organu opieki społecznej lub innej powołanej do tego instytucji. Posłużenie się w tym przepisie określeniem „może” wskazuje na kompetencję kuratora do zwrócenia się o pomoc. W świetle nałożonego na kuratora obowiązku zachowania szczególnej ostrożności i uczynienia wszystkiego, aby dobro osoby odbieranej nie zostało naruszone, przyjąć należy, iż kurator zobowiązany jest zwrócić się o pomoc do właściwych instytucji w każdym przypadku, gdy wymaga tego dobro osoby odbieranej. Pomocy kuratorowi udzielić mogą w szczególności ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie, które oferują wsparcie psychologiczne. Ostatecznie należy uwypuklić, iż w dniu 23 stycznia 2026 r. Sejm RP uchwalił ustawę z dnia 23 stycznia 2026 r. o zawodzie psychologa oraz samorządzie zawodowym psychologów. Aktualnie ustawa została przekazana do podpisu Prezydenta RP. Wszelkie rozwiązania odnoszące się do udziału psychologa przy czynności przymusowego odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką powinny pozostawać spójne z treścią ww. aktu.
- 4) Wątpliwości budzą również zmiany dotyczące dokonywania zapisu obrazu i dźwięku, o którym mowa w proponowanym art. 11 pkt 6 i art. 11¹ ustawy z 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych. Nagrywanie mogłoby eskalować konflikt i motywować uczestników czynności do podejmowania różnych działań nastawionych na wywołanie reakcji. Czynność przymusowego odebrania dziecka musi być przeprowadzona

sprawnie i możliwie najbardziej subtelnie, z wyczuciem, a jej nagrywanie może nadawać jej widowiskowego charakteru, co nie wpłynie na zapewnienie osobie podlegającej przymusowemu odebraniu optymalnych warunków do jej przeprowadzenia. Należy chronić wizerunek takiej osoby i nie dopuszczać do sytuacji, które prowadzą do jej stygmatyzacji. Brak jest uzasadnienia dla takich działań. Osobie takiej przysługuje prawo do ochrony wizerunku. To jedno z tak zwanych dóbr osobistych zawarte w art. 23 k.c. Wizerunek podlega ochronie na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego, przepisów zawartych w ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 24, z późn. zm.), w ustawie z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781), a w przypadku dziecka także w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. Zgodnie z art. 81 ust. 1. ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia przedstawionej na nim osoby (zarówno dorosłego, jak i dziecka). Należy nadmienić, iż w Ministerstwie Sprawiedliwości opracowywany jest projekt ustawy nowelizującej ustawę z 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1802, z późn. zm.) („Lex Kamilek”). Projekt ten wprowadza kompleksową ochronę wizerunku dzieci, traktując go jako dane osobowe w rozumieniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 (RODO). Wszelkie działania związane z utrwalaniem, przechowywaniem, udostępnianiem czy publikowaniem wizerunku dziecka podlegają zasadom ochrony danych osobowych – niezależnie od tego, czy mają formę cyfrową, drukowaną czy audiowizualną. Przetwarzanie wizerunku małoletniego będzie możliwe wyłącznie po uzyskaniu odpowiedniej zgody – od przedstawiciela ustawowego, a w przypadku dziecka, które ukończyło 16 lat, od samego małoletniego. Zgoda ta może być w każdej chwili cofnięta, a jej brak będzie oznaczał naruszenie prawa do ochrony danych oraz dóbr osobistych dziecka. Nowe przepisy będą również określały wymogi formalne dotyczące zgody – musi być ona udokumentowana i zawierać między innymi cel, sposób i miejsce przetwarzania wizerunku, czas obowiązywania zgody oraz informację o ewentualnym udostępnieniu wizerunku innym podmiotom. Podmiot, który przetwarza wizerunek małoletniego, ma obowiązek przechowywać zgody przez cały okres przetwarzania oraz przez czas wynikający z przepisów o przedawnieniu roszczeń cywilnoprawnych związanych z przetwarzaniem danych osobowych. W przypadku przekazania przetwarzania innym podmiotom będzie to możliwe wyłącznie na podstawie umowy powierzenia zgodnej

z art. 28 RODO, a dalsze wykorzystanie lub przekazywanie wizerunku bez odrębnej zgody będzie zabronione.

Co istotne, proponowana nowelizacja art. 11 i art. 11¹ ustawy o kuratorach sądowych narusza ustrojowy charakter tej ustawy. Wymaga wskazania, że ustawa o kuratorach sądowych jest ustawą, która reguluje ustrój, organizację, status oraz ogólne zadania kurateli sądowej. Przepisy dotyczące sposobu i trybu wykonywania konkretnej czynności przez kuratorów sądowych powinny być zawarte w akcie, który tę czynność reguluje, czyli np. w Kodeksie postępowania cywilnego czy w Kodeksie karnym wykonawczym. W ustawie o kuratorach sądowych – przy uznaniu takiego rozwiązania za pożądane – powinno znaleźć się jedynie ogólne uprawnienie lub kompetencja do użycia środków technicznych dla celów dokumentacyjnych i dowodowych, natomiast szczegółowy obowiązek i jego ramy muszą być określone w ustawie procesowej (w tym przypadku w Kodeksie postępowania cywilnego). Ponadto projektowany art. 11¹ ustawy o kuratorach sądowych, zawierający delegację dla Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia dotyczącego sposobu przechowywania, odtwarzania i kopiowania zapisów obrazu i dźwięku, jest ściśle powiązany z treścią protokołu z czynności i procedurą wykonawczą z projektowanego art. 598⁶ § 5 k.p.c. (zapis ma być załącznikiem tegoż protokołu). Umieszczanie delegacji do wydania rozporządzenia wykonawczego regulującego elementy postępowania wykonawczego w ustawie ustrojowej (zamiast w ustawie procesowej) jest błędem systemowym i prowadzi do rozproszenia regulacji. Nadto niezrozumiałe jest pozostawienie w obrocie prawnym przepisów wykonawczych, związanych z przymusowym odbiorem dziecka, zamieszczonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 989). Rozwiązanie takie wprowadza niespójność normatywną i utrudnia jednolitą interpretację prawa. Ponadto aktualnie sądy rejonowe, będące pracodawcami dla zawodowych kuratorów sądowych, nie posiadają urządzeń rejestrujących obraz i dźwięk z przeznaczeniem do wykorzystywania przez tychże kuratorów. Załączony do projektu ustawy dokument pn. „Deklarowane Skutki Regulacji (DSR)” nie zawiera żadnych informacji o kosztach związanych z obligatoryjnym obowiązkiem rejestrowania czynności odbioru (zakup odpowiedniego sprzętu, szkolenia).

Odnosząc się do art. 2 przedmiotowego projektu ustawy należy wskazać, że termin wejścia w życie opatrzony datą przewidzianą na 1 stycznia 2026 r. jest nierealny. Projektodawca nie zaproponował żadnych przepisów przejściowych w zakresie orzeczeń wydanych na podstawie przepisów dotychczasowych. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego ugruntowane jest stanowisko, iż art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej obejmuje również zasadę ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. Nadto zasada lojalności państwa względem obywateli, wynikająca także z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, ściśle wiąże się z bezpieczeństwem prawnym jednostki. Ostatecznie należy dodać, iż nakaz zachowania odpowiedniego *vacatio legis* stanowi jedną z norm składających się na treść zasady demokratycznego państwa prawnego i wynika wprost z zasady zaufania do państwa.

Wymaga wskazania, iż w przedmiotowym projekcie ustawy nieprawidłowo został sformułowany jej tytuł. Projekt ustawy zmienia jednocześnie dwie ustawy, dlatego w tytule należy wymienić tytuł każdej zmienianej ustawy (§ 96 ust. 1 Zasad Techniki Prawodawczej stanowiących załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie "Zasad techniki prawodawczej" (Dz.U. z 2016 r. poz. 283).

Odnosząc się do problematyki proponowanego projektu ustawy należy także wskazać, że aktualnie w Ministerstwie Sprawiedliwości prowadzone są prace legislacyjne dotyczące kompleksowego uregulowania m.in. postępowania w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, pozwalającego na właściwe zabezpieczenie interesów dziecka oraz poprawę efektywności ww. postępowań. Prace legislacyjne dotyczą w szczególności:

- opracowania przepisów wykonawczych w sprawach rodzinnych i opiekuńczych – proponowane rozwiązania w zakresie postępowania wykonawczego w sprawach rodzinnych i opiekuńczych mają na celu usprawnienie tego postępowania, ujednolicenie praktyki sądowej oraz zwiększenia jego efektywności;
- zmian w zakresie postępowania w sprawach o ustalenie kontaktów z dzieckiem, postępowania w sprawach o wykonywanie kontaktów z dzieckiem i postępowania w sprawach o odebranie dziecka, w tym na podstawie Konwencji haskiej z 1980 r. Projekt ustawy ma usprawnić ich rozpoznanie, zwiększyć efektywność wydanych orzeczeń i zapewnić ich wykonalność.

III. Stanowisko Rządu

W ocenie Rady Ministrów przedstawiony poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego i niektórych innych ustaw nie przyczyni się do wzmocnienia zaufania do organów wymiaru sprawiedliwości. Projektowane przepisy mogą nie spowodować osiągnięcia zamierzonego przez projektodawców celu, a ponadto przyczynić się do wygenerowania skutków, które ostatecznie okażą się niekorzystne z punktu widzenia dobra dziecka.

Regulacje zawarte w projekcie mogą stać także w sprzeczności z zasadą poszanowania prawa do prywatności, a ich przyjęcie może przyczynić się do obniżenia efektywności już istniejących rozwiązań w tej materii. Nie można pominąć, że przedłożony projekt koncentruje się jedynie na jednej ze stron skomplikowanego i wrażliwego procesu, jakim jest procedura przymusowego odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.

Nadto część proponowanych zmian ma już odzwierciedlenie w orzecznictwie, jak również w wydanych zaleceniach, które opublikowano w dniu 16 kwietnia 2025 r. przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Należy nadmienić, iż ww. zalecenia dotyczą procedury odbierania dzieci w toku postępowań sądowych, a ich celem jest ujednolicenie praktyki, zwiększenie ochrony dziecka oraz zapewnienie poszanowania jego godności i bezpieczeństwa psychicznego. Co istotne, obecnie w Ministerstwie Sprawiedliwości trwają prace legislacyjne w zakresie postępowania w sprawach o odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.

Wobec powyższego, aczkolwiek ogólne cele projektowanej regulacji wyrażone w uzasadnieniu projektu ocenić należy pozytywnie, to jednak należy stwierdzić, że wdrożenie zawartych w projekcie regulacji nie byłoby możliwe bez jednoczesnego wygenerowania szczegółowo opisanych powyżej negatywnych skutków.